

Originalas nebus siunčiamas

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Vilniaus g. 33, LT-01506 Vilnius, tel. (8 5) 266 1400,
faks. (8 5) 266 1402, el. p. ministerija@sam.lt, <http://www.sam.lt>.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188603472

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai

2020-05-22 Nr. (9.3.3-12) 10-3798

DĖL PAPILDOMŲ LĖŠŲ SKYRIMO

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 152 „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. kovo 14 d. nutarimą Nr. 207 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“, prašo skirti Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai **1 637 088 eurų**, iš jų:

➤ 788 699 eurų – laboratoriniams tyrimams (nuo 2020-03-27 d. iki 2020-04-30 d.) apmokėti vykdant Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro – valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovo 2020 m. balandžio 10 d. sprendimą Nr. V-828 „Dėl COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) nustatymo laboratorinių tyrimų atlikimo“.

➤ 607 689 eurų (598 893 eurų darbo užmokestis ir 8 796 eurų socialinio draudimo įmokos) LNSS įstaigų ir LNSS nepriklausančių įstaigų patirtoms išlaidoms, susijusioms su šių įstaigų darbuotojų darbo užmokesčio didinimu, kompensuoti pagal Sveikatos priežiūros įstaigų darbuotojų darbo užmokesčio didinimo karantino metu tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. balandžio 29 d. nutarimu Nr. 449 „Dėl Sveikatos priežiūros įstaigų darbuotojų darbo užmokesčio didinimo karantino metu tvarkos aprašo patvirtinimo“, nustatytą tvarką.

➤ 240 700 eurų – Sveikatos apsaugos ministerijos Ekstremalių sveikatai situacijų centro valstybės medicinos rezervo sandėliams, kuriuose saugomos valstybės medicinos atsargos, vaistai, asmeninės apsaugos priemonės, dezinfekcinės medžiagos ir priemonės, skirtos COVID-19 susirgusių asmenų gydymui, asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros įstaigų, kitų valstybės institucijų ir įstaigų personalo apsaugai, modernizuoti.

Informuojame, kad sandėliavimo patalpas Nemenčinėje sudaro 4 sandėliai, kurių bendras medicinos atsargų sandėliavimui skirtas plotas sudaro 4551.65 kv. m. Pastaruoju metu, padidėjus pristatomų ir išduodamų medicinos atsargų, asmeninių apsauginių priemonių kiekiams, sandėliavimo patalpos būna pilnai užkraunamos. Šiuo metu sandėliavimo patalpos užkrautos apie 3700 kv. m., daugiau kaip 80 proc. Sandėlio teritorija ir pastatai nėra pritaikyti didelių ir stambių krovininių transportavimui sunkiasvoriu kroviniu transportu, iškrovimui. Siekiant efektyviau panaudoti sandėliavimo patalpas, optimizuoti medicinos atsargų gavimo ir išdavimo procesus, padidinti sandėlių užkrovimo procentą, būtina rekonstruoti sandėlius ir rampas, įrengti tinkamus stelažus, modernizuoti krovos darbus, aprūpinti tinkama įranga ir keltuvais.

Atsižvelgiant į koronaviruso (COVID-19) pandemijos ir šalyje įvesto karantino neigiamas pasekmes visuomenės psichikos sveikatai, Lietuvos Respublikos Vyriausybė pritarė Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano pakeitimui (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. gegužės 20 d. protokolo Nr. 25, 8 punktas), įtraukiant į planą naują priemonę „Numatyti priemonės, kurių reikia neigiamoms COVID-19 pasekmėms psichikos sveikatai mažinti, ir užtikrinti jų finansavimą“. Siekiant įgyvendinti Ilgalaikių neigiamų COVID-19 pandemijos pasekmių psichikos sveikatos mažinimo veiksmų plano veiklas, prašome 2020 metais skirti vykdytojams **2 160 000 eurų**, iš jų:

➤ 1 220 000 eurų – Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai;

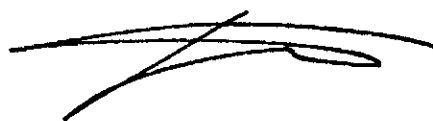
- 430 000 eurų – Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai;
- 510 000 eurų – Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijai.

Pažymime, kad šio plano įgyvendinimui 2021 m. reikės skirti papildomai 2 440 000 eurų (iš jų: 1 950 000 eurų – Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai, 490 000 eurų – Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai).

PRIDEDAMA. Ilgalaikių neigiamų COVID-19 pandemijos pasekmių psichikos sveikatos mažinimo veiksmų planas, 5 lapai.

Sveikatos apsaugos ministras

Aurelijus Veryga

ILGALAIKIŲ NEIGIAMŲ COVID-19 PANDEMIJOS PASEKMIŲ PSICHIKOS SVEIKATAI MAŽINIMO VEIKSMŲ PLANAS

Tęsiasi COVID-19 pandemijai ir jai pasibaigus, visuomenės psichikos sveikatai teks vis daugiau iššūkių ir neigiamų pasekmių. Pasaulinės sveikatos ir psichikos sveikatos organizacijos ir tarptautiniai ekspertai teigia, kad būtina imtis ilgalaikių priemonių spręsti psichikos sveikatos problemoms, kylančioms dėl COVID-19 pandemijos¹.

Pandemija ir įvestas karantinas Lietuvoje taip pat sukelia neeilinį stresą bei nerimą gyventojams, o neigiamos socialinės-ekonominės pasekmės bus jaučiamos dar ilgiai pasibaigus pandemijai. Gyventojų apklausa parodė, kad karantino metu neigiamos psichologinės būsenos išlieka žymiai aukštesnės, nei buvo iki karantino paskelbimo². Net 66 proc. respondentų kovo pabaigoje vykusioje reprezentatyvioje apklausoje nurodė, kad koronaviruso epidemija jau turėjo neigiamos įtakos jų psichologinei būsenai³. Kitos reprezentatyvios gyventojų apklausos duomenimis, patiriančių nerimą padaugėjo beveik pustrčio karto (nuo 26,1 iki 64,3 proc.), liūdesį – daugiau nei du kartus (nuo 21,9 iki 46,8 proc.), pyktį – beveik dvigubai (nuo 19,8 iki 35,6 proc.)⁴.

2019 metais Lietuvoje buvo 235 tūkst. asmenų, diagnozuotų psichikos ir elgesio sutrikimais, ir tokiais sutrikimais diagnozuojamų asmenų kasmet daugėja. Vilniaus universiteto Psichotraumatologijos centras prognozuoja, kad, ilgalaikėje perspektyvoje, COVID-19 pandemija ir paskelbtas karantinas bei socialinės-ekonominės pasekmės reikšmingai padidins šių sutrikimų paplitimą Lietuvoje ir todėl iškilis poreikis identifikuoti labiausiai krizės psichologiškai paveiktus asmenis. Krizės laikotarpiu, bei 3-6 mėn. po jos gali itin padidėti sutrikimai susiję su stresu – adaptacijos sutrikimas ar potrauminio streso sutrikimas, kurie šiuo metu Lietuvos sveikatos sistemoje nėra atpažįstami. Taip pat numatomas kitų nerimo ir nuotaikos sutrikimų didesnis paplitimas. COVID-19 pandemija sukuria įvairias gyvenimo sritis apimančių stresorių tinklą – ateities neužtikrintumas, suprantėjusios gyvenimo sąlygos, socialinių kontaktų ribojimas, pajamų sumažėjimas, rizika sveikatai. Visa tai daro stiprų neigiamą poveikį žmonių psichikos sveikatai⁵.

Tarptautinių organizacijų specialistai taip pat tvirtina, kad dėl ilgalaikio pandemijos poveikio gyventojams (ypač pažeidžiamoms grupėms) bei ekonomikai, itin aktualia problema taps padidėjęs savižudybių atvejų skaičius⁶. Ši problema itin aktuali Lietuvos kontekste, Vilniaus universiteto Suicidologijos tyrimų centro skaičiavimais, per 3-4 metus savižudybių Lietuvoje padaugės papildomai 230 atvejų (apie 10-15 proc. kasmet). Prognozuojama, kad didžiausia grėsmė bus ne karantino pradžioje, kai žmonės yra mobilizavęsi ir viliasi, kad viskas greitai pasibaigs, o karantinui pasibaigus ar užsitęsus, kai ryškiau pradės jaustis ekonominės pasekmės. Laukiamas ekonomikos nuosmukis Lietuvoje, tikėtina, bus analogiškas 2009 m. pasaulinei ekonomikos krizei, dėl kurios JAV, Kanadoje ir Europoje savižudybių skaičius padaugėjo daugiau kaip 10 tūkst. (lyginant su tuo, jei krizės nebūtų buvę)⁷.

Gauti duomenys iš emocinės paramos linijų Lietuvoje apie dažniausiai pasitaikančias skambučių temas balandžio 20 d. – gegužės 3 d. rodo, kad tarp skambinančiųjų dominuoja nerimo, santykių šeimoje, vienišumo, priklausomybių ir depresijos temos. Įvairiose amžiaus grupėse, įskaitant vaikus ir jaunimą, viena iš dažniausiai minimų temų – savižudybės rizika, savęs žalojimas.

Planas buvo parengtas pasitelkus psichikos sveikatos ir kitų sričių ekspertus – vykdyta viešoji konsultacija, kurios metu gauti pasiūlymai iš daugiau kaip 30 ekspertų ir organizacijų. Taip pat atsižvelgta į aktualiausių užsienio šalių mokslinius tyrimus ir ekspertų įžvalgas dėl COVID-19 pandemijos pasekmių psichikos sveikatai. Planas

¹ Tedros A.G. (2020). Addressing mental health needs: an integral part of COVID-19 response. World Psychiatry, 19(2), 129-130.

² <https://www.vz.lt/rinkodara/2020/04/17/pandemijos-akivaizdojepanikos-ir-nevilties-banga-lietuvojeslugsta>

³ <https://www.diena.lt/naujienos/lietuva/salies-pulsa/apklausa-lietuvos-gyventojai-pritaru-grieztiesnems-karantino-priemonems-960456>

⁴ <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/kita-karantino-puse-naujiausias-tyrimas-rodo-kardinalius-lietuviu-saviautos-pokycius.d?id=83977807>

⁵ [https://www.thelancet.com/journals/lanpsy/article/PIIS2215-0366\(20\)30168-1/fulltext#seccesstitle60](https://www.thelancet.com/journals/lanpsy/article/PIIS2215-0366(20)30168-1/fulltext#seccesstitle60)

⁶ [https://www.thelancet.com/pdfs/journals/lanpsy/PIIS2215-0366\(20\)30171-1.pdf](https://www.thelancet.com/pdfs/journals/lanpsy/PIIS2215-0366(20)30171-1.pdf)

⁷ <https://www.cambridge.org/core/journals/the-british-journal-of-psychiatry/article/economic-suicides-in-the-great-recession-in-europe-and-north-america/DF85FA16DFB256F4DC7937FAEA156F8B>

parengtas dalyvaujant darbo grupei, sudarytai iš LR Vyriausybės, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Sveikatos apsaugos ministerijos, Lietuvos psichologų sąjungos, Jaunųjų psichiatrų asociacijos, Lietuvos psichiatrų asociacijos, Vilniaus Universiteto Psichotraumatologijos centro atstovams. Rengiant planą, atsižvelgta ir į 2020 m. balandžio 23 d. ekspertų grupės LR Vyriausybei pateiktus siūlymus dėl psichikos sveikatos COVID-19 .pandemijos metu užtikrinimo.

Nr.	Priemonė	Aprašymas	Skirtos lėšos, tūkst. eurų		Įgyvendinimo terminas	Vykdytojai
			2020 m.	2021 m.		
1.	Didinti psichologų, dirbančių psichikos sveikatos centruose, skaičių	Skiriamos papildomos PSDF lėšos, siekiant mažinti prie psichikos sveikatos centrų prirašytų asmenų, tenkančių vienam psichologui, skaičių iki 10 000. Tai padidintų psichologų skaičių psichikos sveikatos centruose iš viso 117 psichologų, papildomai 70000 paslaugų per metus.	700 (PSDF)	2200 (PSDF)	2020 m.	SAM, VLK
2.	Plėtoti psichosocialinės reabilitacijos paslaugas, padidinant šioms paslaugoms skiriamas lėšas ir pakeičiant nukreipimo šioms paslaugoms gauti tvarką	Didinti skiriamų PSDF lėšų dydį, pakeisti paslaugų teikimo tvarką, palengvinant nukreipimą į psichosocialinę reabilitaciją bei įtraukiant papildomas diagnozes (adaptacijos sutrikimų ir kt.)	150 (PSDF)	600 (PSDF)	2020 m.	SAM, VLK
3.	Plėtoti visuomenės psichikos sveikatos (prevencinės ir ankstyvojo atpažinimo) paslaugas gyventojams visuomenės sveikatos biuruose	Iš viso būtų įdarbinta apie 90 psichikos sveikatos specialistų. Įdarbinti specialistai visuomenės sveikatos biuruose teiktų prevencines paslaugas gyventojams. Šios paslaugos visuomenės sveikatos biuruose sumažintų psichologinės pagalbos stigmą ir pasiektų platesnę visuomenės dalį, būtų teikiamos „žemo slenksčio“ psichologinės pagalbos paslaugos.	1000 (VB)	1300 (VB)	2020 m.	SAM
4.	Išbandyti ir išplėtoti mobiliųjų komandų veiklą, užtikrinant neatidėliotiną ir skubią psichologinę pagalbą bendruomenėje nutikus krizei, galinčiai turėti neigiamų pasekmių psichikos sveikatai	Kritiniai įvykiai ir ekstremaliosios situacijos turi reikšmingos įtakos individo ir bendruomenės psichikos sveikatai. Tokiam atvejui nutikus, mobiliosios komandos vyktų į įvykio vietą ir teiktų pirmąją psichologinę pagalbą, identifikuotų testinės pagalbos poreikį. 2021 m. paslaugas gaus iki 1800 asmenų.	220 (VB)	650 (VB)	2020 m.	SAM
5.	Stiprinti specialistų kompetencijas psichologinių sunkumų ir psichikos sveikatos sutrikimų atpažinimo ir pagalbos suteikimo, krizių įveikos, nuotolinių mokymų ir kitose srityse	Veiksmai 1: vykdyti mokymus kaip atpažinti ir gydyti depresijos ir nerimo sutrikimus (6 val.) (po 600 šeimos gydytojų kasmet) Veiksmai 2: atpažinti psichologinę traumą bei adaptacijos sutrikimus (4 val.) bei atlikti			2020 m. 2020-2021 m.	SAM SAM

Nr.	Priemonė	Aprašymas	Skirtos lėšos, tūkst. eurų		Įgyvendinimo terminas	Vykdytojai
			2020 m.	2021 m.		
		<p>psichotraumatologinį psichologinį įvertinimą ir teikti specializuotą psichologinę pagalbą taikant trumpalaikės ekletinės terapijos metodą (BEPP) (16 val. + supervizijos) asmenims turintiems potrauminio streso sutrikimus (400 psichologų)</p> <p>Veiksmas 3: vykdyti mokymus ir supervizijas kaip atpažinti savižudybės grėsmę ir suteikti pirmąją emocinę pagalbą (16 val.)</p> <p>Veiksmas 4: vykdyti instruktorių mokymus, kaip apmokyti asmenis valdyti ekstremalias situacijas ir organizuoti pirmąją psichologinę pagalbą (40 val. + supervizijos) (visuomenės sveikatos biurų specialistai)</p> <p>Veiksmas 5: vykdyti mokymus ir supervizijas stiprinant kompetencijas taikyti specializuotą pagalbą savižudybės grėsmę patiriantiems asmenims (psichologai, psichiatrai)</p> <p>Veiksmas 6: vykdyti specialistų mokymus ir supervizijas, kaip konsultuoti pacientus nuotoliniu būdu (600 specialistų – psichologai, psichiatrai, psichoterapeutai).</p> <p>Veiksmas 7: Vykdyti mokymus mokyklų ir PPT/ŠPT psichologams ir socialiniams pedagogams dėl nuotolinio darbo organizavimo ir konsultacijų teikimo (16 val., 600 dalyvių)</p> <p>Veiksmas 8: Vykdyti mokymus ir supervizijas streso įveikos, perdegimo sindromo atpažinimo ir įveikos temomis PPT/ŠPT ir mokyklų psichologams (16 val., 200 psichologų), socialiniams pedagogams (16 val., 200 socialinių pedagogų)</p> <p>Veiksmas 9: Organizuoti supervizijas, skirtas sudėtingiems konsultavimo atvejams, traumos ir krizių įveikos temomis, profesiniams sunkumams aptarti, PPT/ŠPT ir mokyklų psichologams (16 val., 150 psichologų)</p> <p>Veiksmas 10: organizuoti supervizijas socialiniams darbuotojams bei tarpžinybinės komandos pagal</p>			2020-2021 m.	SAM
					2021 m.	SAM
					2021 m.	SAM
					2020-2021 m.	SAM
			100 (VB)		2020 m.	ŠMSM, NŠA
			80 (VB)		2020 m.	ŠMSM, NŠA
			30 (VB)		2020 m.	ŠMSM, NŠA
			72 (VB)		2020 m.	SADM

Nr.	Priemonė	Aprašymas	Skirtos lėšos, tūkst. eurų		Įgyvendinimo terminas	Vykdytojai
			2020 m.	2021 m.		
		socialinio darbo formas su tikslinėmis grupėmis (vaikais, jaunimu, šeimomis, globojamais vaikais) krizinių situacijų atvejams aptarti (15 val., 80 komandų) Veiksmas 11: Vykdyti Užimtumo tarybos darbuotojų (300) ir socialinių darbuotojų (600) apmokymus, kaip atpažinti depresijos, nerimo, priklausomybių ir savižudybių riziką ir nukreipti pagalbos (6 val.)	45 (VB)		2020 m.	SADM
6.	Stiprinti emocinę, psichologinę, konsultacinę pagalbą telefonu, internetu, nuotoliniu būdu skirtingoms tikslinėms grupėms	Veiksmas 1: plėtoti emocinės paramos vyresnio amžiaus žmonėms paslaugų teikimą telefonu. Teikti kokybiškas emocinės paramos senjorams telefonu paslaugas (ypač jiems atsidūrus izoliacijoje), iš dalies finansuoti psichologų konsultacijų, savanorių parengimo išlaidas. Bus padidintas skambučių skaičius, sustiprinta konsultuojančių savanorių, psichologų komanda. Veiksmas 2: stiprinti emocinę, psichologinę, konsultacinę pagalbą tėvams telefonu. Užtikrinti „Tėvų linijos“ veiklą, papildomai skatinti linijos plėtrą, ilginti konsultacijų valandas (psichologų-konsultantų darbo apmokėjimas, komandos supervizijos, viešinimas). Bus pailgintos konsultacijų valandos. Veiksmas 3: plėtoti emocinės paramos linijų susirašinėjimo internetu (angl. <i>chat</i>) sistemą. Plėsti konsultavimo valandas ir paslaugos organizavimo priemones (savanorių koordinavimas, administravimas, psichologų konsultacijos) Pokalbių internetu bus padidinta: Vaikų linijoje: nuo 60 val. iki 260 val./mėn. Jaunimo linijoje: nuo 96 val. iki 288 val./mėn. Pagalbos moterims linijoje: nuo 48 val. iki 84 val./mėn. Veiksmas 4: sukurti vieningą liniją ir stiprinti pokalbių	120 (VB)	240 (VB)	2020-2021 m.	SADM
			36 (VB)		2020 m.	
			60 (VB)	140 (VB)	2020-2021 m.	
			15 (VB)	30 (VB)	2020-2021 m.	

Nr.	Priemonė	Aprašymas	Skirtos lėšos, tūkst. eurų		Įgyvendinimo terminas	Vykdytojai
			2020 m.	2021 m.		
		<p>internetu sistemą (<i>chat</i>) Specializuotos pagalbos centruose. Stiprinti psichosocialinę pagalbą smurto artimoje aplinkoje aukoms, diegti vieningą pagalbos numerį (800) ir interneto pokalbių programą. Bus įdiegtas papildomas, klientams patogesnis konsultavimo būdas, padidėjęs konsultacijų smurto artimoje aplinkoje aukoms skaičius.</p> <p>Veiksmas 5: stiprinti emocinės paramos linijų techninę bazę. Atnaujinti emocinės paramos linijų skambučių centro serverį. Atnaujinta įranga leis atnaujinti licencijas ir užtikrinti teikiamos emocinės paramos plėtrą bei emocinės paramos linijų veiklos stebėseną.</p> <p>Veiksmas 6: stiprinti konsultacines – psichologines, psichoterapines, teises, edukacines paslaugas telefonu (nuotoliniu būdu) vyrams, išgyvenantiems su pandemijos poveikiu susijusias ekonomines, socialines ir asmenines krizes. Paslaugos teikiamos vyrų krizių centruose.</p>	42 (VB)		2020 m.	
			40 (VB)	80 (VB)	2020-2021 m.	
7.	Teikti švietimo ir psichologinę pagalbą sunkumų patiriantiems mokyklinio amžiaus vaikams	Švietimo pagalbos specialistams formuoti papildomas užduotis individualiam darbui su rizikos grupės vaikais mokyklose.	300 (VB)		2020 m.	ŠMSM